

Tampereen Eteläpuiston ja lähialueiden kaavoitus - vuorovaikutusprosessin lähtötilanteen kartoitus

Akordi Oy

16.6.2015

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	3
1.1 Mikä on lähtötilanteen kartoitus?.....	3
1.2. Kartoituksen toteutus	3
2. Suunnittelun lähtökohtia.....	4
2.1 Suunnittelualue	4
2.2 Lähtötilanne ja osapuolet	5
2.3. Jaettuja lähtökohtia	7
2.4. Asiakysymykset.....	8
2.5 Prosessikysymyksiä	12
3. Yhteenveto ja ehdotukset yhteistyöryhmän toiminnasta	14
Raporttia varten haastatellut henkilöt ja tahot:	15
Liite 1. Kaavoituksen aloitustilaisuus Finlaysonilla 27.4.2015.....	16
Liite 2: Taloyhtiöiden tilaisuus 18.5.2015, ryhmätöiden muistiinpanoja	18
Liite 3: Yhteistyöryhmä.....	21

1. Johdanto

1.1 Mikä on lähtötilanteen kartoitus?

Lähtötilanteen kartoitus¹ on systemaattinen ja vakiintunut menettely esim. Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Hollannissa, joissa on jo 1980-luvulta lähtien käytetty ulkopuolisia neutraaleja avustajia ympäristökiistojen ratkaisemisessa, sekä kiistojen ennalta ehkäisyyn tähtäävissä osallistuvissa suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa. Suomessa ulkopuolisen neutraalin avustajan käyttö tällaisissa prosesseissa on uutta. Tampereen Eteläpuiston suunnittelualueella menettelyä kokeillaan kaavoitusprosessin sidosryhmäyhteistyössä.

Kartoituksen pohjaksi ei ole analysoitu tähän mennessä tuotettua suunnitteluaineistoa, eikä tämän raportin tavoitteena ole tuottaa täydellistä kuvaa alueen suunnittelukysymyksistä. Alueen suunnitteluun liittyvät yksityiskohdat eivät siis nouse esille tässä raportissa. Käsillä oleva kartoitus pohjautuu osallisten haastatteluihin ja raportin aiemman luonnosversion kommentointiin. Neutraalin lähtötilanteen kartoittajan tehtävänä on kuvata eri intressiryhmien näkemyksiä riippumattomasta näkökulmasta ja luoda siltä pohjalta tilannekuva, josta yhteinen työskentely olisi mahdollista aloittaa.

Akordin rooli

Tässä Akordi Oy toimii 'professional neutral' –roolissa ja on sitoutunut toiminnassaan alan kansainvälisesti hyväksytyihin eettisiin standardeihin². Akordi ei ole minkään osapuolen puolella, tai vastaavasti voidaan ajatella, että se on kaikkien osapuolten puolella yhtä lailla. Akordi ei ole sitoutunut mihinkään tiettyyn lopputulokseen, vaan pyrkii edistämään osapuolten välistä keskustelua ja työskentelyä. Akordi Oy ei ole suunnittelutoimisto, eikä sen tehtävänä ole käsitellä tai ratkaista kaavoitukseen liittyviä suunnittelukysymyksiä muutoin kuin osapuolten yhteistyön haasteina.

1.2. Kartoituksen toteutus

Kartoitus pohjaa eri osapuolten haastatteluihin. Haastattelijoina ovat toimineet Akordi Oy:n Jonna Kangasoja, Lasse Peltonen ja Sanna Rönkkönen. Haastattelut kestivät keskimäärin tunnin. Haastatteluista suurin osa tehtiin yksilöhaastatteluina joko kasvokkain tai puhelimitse.

Kartoitus aloitettiin Tampereen kaupungin toimijoiden osalta ennen kaavan aloitustilaisuutta. Akordi oli mukana toteuttamassa Eteläpuiston suunnittelualueen kaavaprosessin aloittanutta avointa yleisötilaisuutta, jossa oli noin 130 osallistujaa (ks. Liite 1.). Kartoitushaastatteluja jatkettiin aloitustilaisuuden jälkeen haastattelemalla Eteläpuiston yhteistyöryhmään ilmoittautuneita tahoja. Yhteistyöryhmään ilmoittautui 50 henkilöä. Taloyhtiöiden edustajina ilmoittautui 24 henkilöä, muut tahot (yhdistykset 12 kpl) ja useita tahoja tai tamperelaisia yleensä edustavat yksityishenkilöt haastateltiin puhelimitse.

¹ Lähtötilanteen kartoituksesta käytetään useita eri nimityksiä, kuten sidosryhmäkartoitus, intressikartoitus tai konfliktikartoitus ja englanniksi "convening assessment", "issues assessment", "stakeholder assessment" ja "conflict assessment" (Ks. esim. Peltonen, Lasse & Jonna Kangasoja (2009) Konfliktien kartoitus suunnittelun apuvälineenä. *Yhdyskuntasuunnittelu* 47, 88-97. Susskind, L. and J. Thomas-Larmer (1999) *Conducting a Conflict Assessment*. Teoksessa L. Susskind, S. McKernan & J. Thomas-Larmer (eds.), *Consensus Building Handbook. A comprehensive guide to reaching agreement*, Sage, Thousand Oaks, CA, 99-136; Podziba, Susan. (2012) *Civic Fusion: Mediating Polarized Public Disputes*. American Bar Association. Section of Dispute Resolution.

² Ks. www.akordi.fi

Haastateltuja henkilöitä on yhteensä 36: Tampereen kaupungilta 8 henkilöä, ELY-keskuksesta 1 henkilö, tamperelaisten yhdistysten edustajat 14 henkilöä sekä 13 yksityishenkilöä. Lisäksi haastateltiin arkkitehti Gretel Hemgårdia.

Haastattelujen lisäksi taloyhtiöiden edustajille järjestettiin 18.5. oma järjestäytymiskokous, johon osallistui 30 taloyhtiöiden edustajaa. Tilaisuudessa taloyhtiöt valitsivat keskuudestaan 4 edustajaa yhteistyöryhmään. Samalla koottiin taloyhtiöiden näkemyksiä (ks. Liite 2.)

2. Suunnittelun lähtökohtia

2.1 Suunnittelualue

Eteläpuistoa ja sen lähiympäristöä koskevan asemakaavan suunnittelualue on kaupunginhallituksen 24.11.2014 hyväksymän kaavoitusohjelman 2015 - 2017 kohde nro 19.

Alla oleva suunnittelualueen kuvaus peräisin osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS), joka löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta:

http://www.tampere.fi/ytoteto/aka/nahtavillaolevat/8581/oas/8581_oas_150423.pdf

Suunnittelualue sijaitsee ydinkeskustan lounaisosassa Ratinan suvannon ja Pyhäjärven rantamaisemissa. Suunnittelualue rajautuu lännessä Pyynikinrinteen (VII) kaupunginosan rajaan, etelässä Pyhäjärveen ja idässä Ratinan rantapuistoon. Pohjoisessa alue rajautuu Tiiliruukinkatuun, Koulukatuun, Pyhäjärvenkatuun, Papinkatuun, Klingendahlin kortteliin, Hämeenpuistoon, Nalkalankatuun ja Näsilinnankatuun. Eteläpuiston lisäksi kaavan suunnittelualueeseen sisältyvät mm. Hämeenpuiston eteläosa, Koulukadun kenttä, entisen Pyynikin kulkutautisairaalan rakennukset, Pirkanmaan musiikkiopisto (De Gamlas Hem), Nalkalantori ja ranta-alue sekä Ratinan silta. Alueen kautta kulkee Pyynikin, Ratinan ja Laukontorin välisiä virkistysyhteyksiä sekä merkittävä osa keskustan läntisten kaupunginosien ajoneuvoliikenteestä.

Hämeenpuiston esplanadi rakennettuine ympäristöineen muodostavat valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009). Koko kaupungin kannalta tärkeä liikuntapaikka Koulukadun kenttä sijaitsee Koulukadun ja Tiiliruukinkadun kulmassa. Korkealaitainen kiekkokaukalo ja katsomo valmistuivat vuonna 1945, ja vuosina 1955–56 kenttä rakennettiin Suomen ensimmäiseksi tekojääradaksi. Myöhemmin rakennettu toinen kenttä on muuttanut alkuperäistä kokonaisuutta. Kentän eteläpuolisella puistoalueella on pienoiskolfrata ja leikkipuisto. Alueen eteläisimmässä osassa entisen Speedway-radan hiekkakenttä on myös harrastusryhmien ja satunnaisten isojen tapahtumien käytössä. Korttelissa 95 sijaitsevat vuosina 1893-1952 rakennetun entisen kulkutautisairaalan rakennukset. Rakennusinventoinnin mukaan rakennusten alkuperäisyysaste on vähentynyt tai ympäristökokonaisuus kärsinyt. Korttelissa 96 sijaitsee vuonna 1904 valmistunut entinen vanhainkotirakennus ”De Gamlas Hem i Tammerfors”, joka on tällä hetkellä Pirkanmaan musiikkiopiston käytössä. Rakennus on valtakunnallisestikin merkittävien kulttuurihistoriallisten, rakennustaiteellisten ja maisemallin arvojensa vuoksi asemakaavalla suojeltu.

Ratinan salmen länsiranta muodostaa Eteläpuiston jatkeen, joka liittyy Nalkalankadun välityksellä Laukontoriin ja edelleen Keskustoriin. Ranta-alue on kehittynyt Tammerkosken virtauksen ja suvannon muovailemasta alavasta rannasta rantamuurein vahvistetuksi pienvenesatamaksi. 1960-luvun lopussa rakennettu Nalkalankatu ja siihen yhtyvä Pyhäjärvenkatu ovat pirstoneet alun perin yhtenäistä ranta-aluetta.

Alueen nimistössä säilynyt Nalkalantori toimi Tiiliruukinkadun eteläpuolisen pysäköintialueen ja siihen rajautuvan leikkipaikan kohdalla. Leikkipaikka palvelee Hämeenpuiston itäpuolista aluetta. Nalkalankadun ja Tampereen valtatie väliin jäävää nurmikenttää käytetään myös yleiseen virkistykseen. Suunnittelualan pinta-ala on noin 29ha, josta kokonaan tai osittain rakentuneita korttelialueita on noin 1,8ha, virkistyskäytössä oleva viher- ja liikuntapalveluiden alueita noin 9,6ha, liikenne- ja katualueita noin 6,8ha ja vesialueita noin 10,9ha.

2.2 Lähtötilanne ja osapuolet

Alueen suunnitteluun liittyy kaavoitusta edeltäviä vaiheita, jotka vaikuttavat nyt alkavaan kaavoitukseen. Varsinaista kaavoitusvaihetta edeltänyt suunnitteluprosessi on synnyttänyt julkista keskustelua, joka liittyy sekä suunnittelun sisältö- että prosessikysymyksiin. Eläköön Eteläpuisto ry yhdistyksen synty ja sen puistoa puolustava adressin luovutus tamperelaisille päättäjille oli selkeä ilmaus Eteläpuiston suunnittelun nostamista huolenaiheista. Eteläpuiston ja sen lähialueen suunnittelu kiinnostaa laajaa joukkoa kansalaisia ja Tampereella on samaan aikaan järjestäytynyt myös urbaania täydennysrakentamista puolustava Urbaani Tampere ry.

Tampereen kaupunki järjesti Eteläpuistoa ja sen lähialueita koskevan suunnittelukilpailun, jonka voittajaksi valittiin syksyllä 2014 alueen tiivistä rakentamista sisältänyt ehdotus ”Seelake”. Ehdotusta kohtaan on esitetty sekä kannattavia mielipiteitä että kritiikkiä. Osa ehdotuksen kannattajista on esittänyt, että Seelake -suunnitelman voisi sellaisenaan hyväksyä kaavan pohjaksi. Suurin osa kaavan aloitustilaisuudessa jätetyistä palautteista kannatti alueen kehittämistä ja tiivistäkin rakentamista kuitenkin luonto- ja kulttuuriarvot huomioiden. Esitetty kritiikki on koskenut ruutukaava-alueen ulkopuolelle esitettyä rakentamista, Hämeenpuiston luonnetta muuttavaa liikennejärjestelyä ja Hämeenpuiston päätteeksi esitettyä tornitaloa. Voimakkain kritiikki on koskenut ehdotuksen Pyhäjärven rannan tuntumaan esitettyä rakentamista. Osin on kritisoitu myös Kulikutautisairaalan alueelle ja Nalkalantorille esitettyä rakentamista..

Tampereen kaupungilla on suunnittelussa keskeinen rooli. Kaupungin tavoitteena on alueen kaupunkiympäristön kehittäminen. Kaupungin kasvustrategia tuo asuntorakentamisen yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi, mutta sen rinnalla alueen kehittämisessä tärkeitä tavoitteita ovat myös virkistysmahdollisuuksien kehittäminen, virkistysyhteyden turvaaminen keskustasta Pyynikille ja yhteyden parantaminen Hämeenpuistoon. Kaupungilla on kaupunkistrategian toteuttajana ja maanomistajana tavoitteita, jotka liittyvät Tampereen keskustan kaupunkirakenteen ja sen elinvoimaisuuden kehittämiseen. Tähän näkökulmaan liittyy ajatus siitä, että Tampereen keskustan vetovoimaisuus palvelee kaupungin yleistä kilpailukykyä, yhteistä hyvinvointia, kuntataloutta ja veronmaksajien intressejä.

Tampereen kaupungin keskustahanke on kiinnostunut koko keskustan alueen vetovoiman ja tasapainoisen kaupunkirakenteen kehittämisestä. Taustalla ovat myös kaupungin väestökehitykseen ja asuntorakentamiseen liittyvät tavoitteet. Näin ollen kaupungin näkökulmasta Eteläpuistoon, kuten moniin muihinkin alueisiin kohdistuu siis tavoitteita, joiden mittakaava jäsenyy kaupunkin strategisesta kehityksestä, eikä niinkään Eteläpuistosta ja sen lähialueista yksittäisenä paikkana.

Toisaalta kaupunki toimii viranomaisena, joka vastaa **kaavoituksesta**. Kaupunki on suunnittelussa vahva toimija, koska suunnittelualue on kaupungin maaomaisuutta ja kaupungilla on ns. ”kaavoitusmonopoli”. Kaupungin eri hallintokunnat kytkeytyvät kaavoitukseen mm. ohjausryhmän välityksellä ja huolehtivat omien näkökulmiensa toteutumisesta, ja suunnittelun tehtävänä on näiden

näkökulmien yhteensovittaminen. Tampereen kaupunki on päättänyt soveltaa kaavatyön vuorovaikutuksessa laajapohjaista yhteistyöryhmää.

Ympäristön- ja luonnonsuojelun näkökulmasta tärkeitä asioita ovat viherrakenteen ja viheryhteyksien säilyminen alueella. Niiden kannalta on tärkeää riittävän leveän rantavyöhykkeen jättäminen, jolla olisi myös ekologista merkitystä. Viereisen luonnonsuojelualueen kannalta on tärkeää, ettei liikkumista ohjata vesirajaan puistoalueen ja luonnonsuojelualueen rajapinnassa ja ettei uudella asumisella kuormiteta luonnonsuojelualueita liikaa. On huomattava myös vanhan puuston merkitys paitsi alueen viihtyvyyteen ja terveellisyysmyös luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä. Luonnonsuojelualueen liiallisen kulumisen ehkäisemiseksi on myös Eteläpuiston suunnittelualueella oltava virkistysalueita. Rakentamista Eteläpuiston alueella rajoittavat ainakin jossain määrin ympäristöhäiriöt kuten ilman laatu, liikenteen melu ja mahdollisesti myös pilaantuneet maat. Hankkeen edetessä on edellä mainitut reunaehdot selvitettävä.

Alueen taloyhtiöt ovat kiinnostuneita suunnittelualueen puistomaisuuden ja kulttuuriarvojen sekä virkistys- ja urheilumahdollisuuksien kohtalosta. Moni asukkaista kannattaa kaikkien vanhojen rakennusten säilyttämistä. Asukkaat toivovat, että suunnittelussa pystytään löytämään ratkaisuja, jotka tukeutuvat alueen kulttuurihistoriaan ja rakennushistoriaan.

Asukkaille on tärkeää rannan viherkaistan ja puistoalueiden yhtenäisyyden säilyminen sekä yhteys Pyynikille. Myös vapaan urheilutilan säilymistä pidetään tärkeänä. Huolena taloyhtiöissä ovat rakentamisen isot volyymit ja liian ahdas rakentaminen sekä alueen lisääntyvä liikenne, liikennejärjestelyiden toteuttaminen ja parkkipaikkojen riittävyys. Myös kevyen liikenteen roolista ja paikasta kannetaan huolta.

Eläköön Eteläpuisto ry on organisoitunut puolustamaan Eteläpuiston ja Hämeenpuiston kulttuurihistoriallisia, maisemallisia ja luontoarvoja. Puistomaisen vaihtoehdon puolesta on puhunut myös maisema-arkkitehti Gretel Hemgård. He näkevät puistossa merkittäviä virkistys- ja kulttuurihistoriallisia arvoja ja haluavat nostaa esiin puiston mahdollisuuksia kaupungin elävöittämisessä.

Urbaani Tampere –yhdistyksen asialistalla on mm. kestävä liikkuminen (kävely, pyöräily, joukkoliikenne), urbaani kaupunkikulttuuri ja tiivyyden ohella viihtyisyys (monipuoliset palvelut, kaupunkivihreä, yms.). Korkea rakentaminen (= normaalia 6-8 kerroksista kaupunkirakennetta merkittävästi korkeampi) puolestaan ei yhdistyksen mielestä ole erityisen oleellinen asia Eteläpuiston osalta.

Tampereen polkupyöräilijät toivovat rantaan pyöräilyreittiä, jonka kautta pääsy rantaan tulevalle aukiolle ja rantaan ylipäätäänkin. Varsinaiset pyöräilyreitit (Koulukatu, Eteläpuisto, Hämeenpuisto/Tampereen valtatie) on toteutettava laadukkaana. Hämeenpuiston ylityksen helppous on tärkeää. Myös pikkukaduista tulisi tehdä pyöräily-ystävällisiä (esim. autoille yksisuuntainen, pyörille kaksisuuntainen, tai pihakatu joka kyllä huonompi nopeusrajoituksen takia). Pyöräilijät ehdottavat asuinrakennusten pyöräpysäköinnin toteuttamista tekemällä siitä normi. Kevyen liikenteen silta Ratinan yli helpottaisi pyöräilyä ja tukisi rantakaupunki-idea.

Urheilu- ja liikuntajärjestöt ovat kiinnostuneita toimintamahdollisuuksiensa jatkuvuudesta ja parantamisesta suunnittelualueella. Erilaisilla liikuntamuodoilla on erilaisia tilan tarpeita ja liikuntapaikkojen kehittämistarpeita. Järjestöt ovat kiinnostuneet myös toimintaedellytyksistään mm. vuokratulujen muodossa.

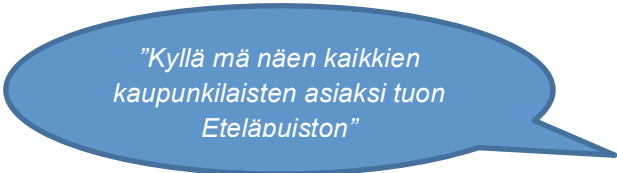
Suomen rullalautailuliitto, Tampereen kaarikoirat ry toivovat että alueelle muodostuu paikkoja, joissa rullalautailu on mahdollista. Käytännössä tämä tarkoittaa rullalautailun huomioon ottamista yksityiskohtia suunnitellessa ja toteutettaessa. Myös ennen rakentamisen aloittamista Eteläpuistoon voisi sijoittaa väliaikaisen skeittauspaikan, esimerkiksi puu/vaneri -rakenteisen rampin.

Alueella toimivat yritykset ja yhteisöt ovat niin ikään kiinnostuneita omien toimitilojensa ja toimintamahdollisuuksiensa tulevaisuudesta. Esimerkiksi Pirkanmaan musiikkiopisto on epätietoinen toimitilojensa kohtalosta ja toiminnan jatkuvuudesta alueella Yrittäjien näkökulmasta on tärkeää paitsi se, miten yrittäjät ja alueella toimivat yritykset huomioidaan suunnittelussa, myös se, miten elävä suunnittelualueesta saadaan pitkällä aikavälillä.

Haastatteluissa arveltiin, että tulevat asukkaat toivovat laadukasta, juuri tähän paikkaan suunniteltua asuinrakentamista. Rannalla asutaan siksi, että siellä on hienot maisemat ja keskustassa siksi, että siellä on palveluita ja hyvät, etenkin julkiset, liikenneyhteydet. Näitä kaikkia odotetaan suunnittelualueelta.

Lasten ja nuorten näkökulmia suunnitteluun oli koonnut Sammon koulun kuvataideopettaja Kati Karhula, joka esitteli näitä ehdotuksia yhteistyöryhmän ensimmäisessä kokouksessa 2.6. Tärkeimpänä viihtyisän asuinalueen ominaisuutena sekä lapsilla että nuorilla nousivat esiin suuret pihat ja puisto-alueet. Toivottiin runsaasti puita, pensaita (joissa on marjoja) ja värikkäitä kukkia. Nuoret toivoivat paljon penkkejä, lapset paljon piiloja ja vapaa-alueita, jossa voi leikkiä vaikka hippaa. Puistoon toivottiin veistoksia. Suihkulähteet ovat lasten ja nuorten aivan erityinen suosikki. Harrastusmahdollisuuksista toivottiin liikuntapaikkoja. Lasten ja nuorten ylivoimainen suosikki oli uiminen. Toivottiin kunnollista uimarantaa/uimalaa hyppytorneineen, liukumäkineen ja saunoineen. Seuraavaksi eniten mainintoja saivat jalkapallo ja koripallo. Koulukadun kenttien ja minigolfradan toivottiin säilyvän. Nuoret toivovat hyviä kävely- ja pyöräteitä, sekä julkisia kulkuyhteyksiä. Lapset haluavat eläintarhan tai eläimiä, vähintään sorsia pitäisi päästä ruokkimaan. Myös hyötykasvipuutarha on lasten suosikki. Leikkipuisto pitäisi tietysti olla.

Eteläpuisto lähialueineen kiinnostaa tamperelaisia laajasti. Suunnittelualueeseen kohdistuu monia intressejä, jotka eivät rajaudu vain paikallisesti esim. alueen asukkaisiin. Eri toimijat painottivat haastatteluissa erilaisia tärkeitä tavoitteita ja tarpeita Eteläpuiston suunnittelussa.

"Kyllä mä näen kaikkien kaupunkilaisten asiaksi tuon Eteläpuiston"

2.3. Jaettuja lähtökohtia

Yleinen näkemys haastatteluissa on, että kaavan suunnittelualuetta halutaan kehittää, ja alueelle rakentaminen nähdään mahdollisena, kunhan se tapahtuu alueen kulttuuri- ja ympäristöarvoja kunnioittaen. Ruutukaava-alueen sisään rakentamista pidetään yleisesti hyväksyttävänä. Erimielisyyttä on nykykaavan merkityn virkistys- ja puistoalueen sekä

Hämeenpuiston eteläpään käsittelyn tavoista. Kaavaprosessissa on kyse suunnittelun erilaisten reunaehtojen yhteensovittamisesta.

Haastatteluissa nousi esille monia jaettuja näkemyksiä Eteläpuiston ja sen lähialueiden suunnittelusta:

- Ainutlaatuinen kohde: suunnittelualuetta pidetään ainutlaatuisena kohteena Tampereen keskustassa ja sen kehittämisessä nähdään suuria mahdollisuuksia.
- Laajasti nähdään, että osa alueesta ei ole arvonsa mukaisessa käytössä (pysäköintialueet, ent. speedwayrata), ja entinen speedwayrata on myös ympäristön laadun kannalta jätetty heikohkolle tolalle.
- Varsinainen puistoalue on kuitenkin arvokasta ja kaupunkilaisten aktiivisessa virkistyskäytössä. Puiston asema viher-, virkistys, ja ekologisen verkoston solmupisteenä on nykytilassaankin kiistan.
- Suunnittelun ja rakentamisen laatu: mitä tahansa toivotaan, edellytetään suunnittelulta ja rakentamiselta korkeita laatuvaatimuksia.
- Elävyys ja vetovoimaisuus: kaikki osapuolet näkevät alueen elävöittämisen, houkuttelevuuden, elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden tärkeinä tekijöinä suunnittelualueen kehittämisessä, vaikka näille käsitteille annetaankin erilaisia merkityksiä.

2.4. Asiakysymykset

Kartoituksessa tunnistetut asiakysymykset jakautuvat kolmeen pääkategoriaan:

- A) Lähtökohtina olevat kaupungin ja osapuolten tavoitteet ja arvot → jatkosuunnittelun liikkumavara
- B) Alueen suunnitteluratkaisut ja niiden vaikutukset
- C) suunnitteluun liittyvien tiedollisten tarpeiden (selvitykset yms.) koonti

A) Kaupungin ja osapuolten tavoitteet ja arvot

Mikä on alueen kulttuurihistoriallisten ja luontoarvojen merkitys?

Suunnittelualueella on valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista arvoa ja alueella on mm. erilaisia rakennusperintökohteita. Hämeenpuisto ja sen jatkeena osa Eteläpuistoa kuuluu valtioneuvoston 22.12.2009 hyväksymän valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventoinnin (RKY 2010) kohteisiin. Eläköön Eteläpuisto ry on korostanut, että valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden (VAT) mukaan ”alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina.” ELY-keskus on kiinnittänyt huomiota samaan ja lisäksi tuonut esiin tarpeen varmistaa suunnittelussa, että virkistysalueet ovat riittävät kasvavalle joukolle alueella asuvia ja siellä vierailevia ihmisiä. **RKY-rajaus siis tuo reunaehtoja kehittämiselle**, mutta on vielä täsmentämättä mitä se konkreettisesti tarkoittaa.

Kuntatalous Kaava-alueen suunnittelussa ratkaistavana kysymyksenä on, millaista kuntataloudellista hyötyä alueen kehittämiseltä odotetaan ja miten näitä hyötyjä arvioidaan suhteessa muihin arvoihin.

Mitä tarkoittaa kaupunkimaisuus ja alueen vetovoimaisuus? Kaupunkimaisuuteen liittyy myös kysymys siitä **mitä on urbaani virkistäytyminen:** millaista puistomaisuutta ihmiset alueelta haluavat ja mitä suunnittelulla halutaan tarjota ihmisille?

Taas kerran päästään kaupunki - luonto vastakkainasetteluun. Eikö sadassa vuodessa ole päästy yhtään eteenpäin?"

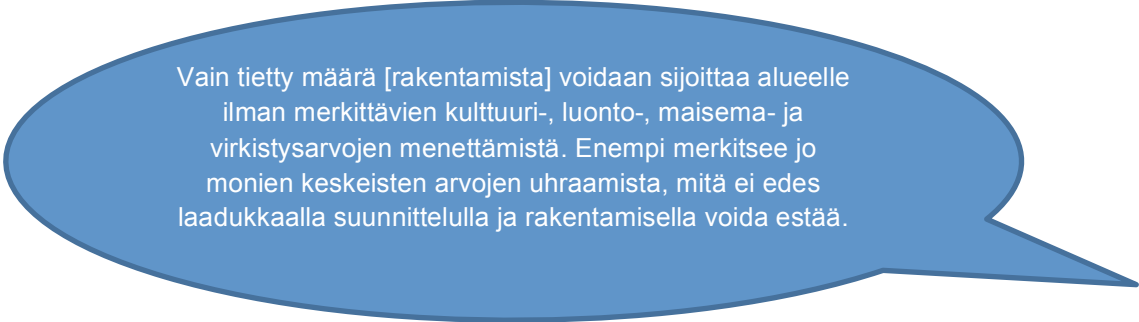
B) Suunnittelussa ratkaistavia avainkysymyksiä

Suunnittelualueen nykyinen puisto- , virkistys- ja viheralue: Erityisenä huolenaiheena on noussut esiin nykyisen viher- ja puistoalueen käsittely, joka edellyttää maisemallisten, kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen huomioimista. Esimerkiksi puistoalueen ylä- ja alataso sekä Hämeenpuiston eteläpää muotopuutarhoineen edellyttävät omanlaistaan käsittelyä: Kulttuurihistoriallisiin arvoihin liittyy myös alueen vanhojen rakennusten ja muiden tärkeiden rakennelmien kuten Koulukadun kentän kohtalo.

Suunnittelualueen saavutettavuus ja kytkeytyminen kaupunkirakenteeseen; Kytkeytyminen kaupunkirakenteeseen on liikenteeseen ja kulkuyhteyksiin liittyvä haaste. Alue kiinnostaa tamperelaisia ja sen saavutettavuutta pidetään tärkeänä. Kulkuyhteyksiin kytkeytyvät myös erilaiset kulkumuodot; Pyöräilyn kannattajat näkevät pyöräilyn varteenotettavana liikkumismuotona alueella. Alueen asukkaat ovat huolissaan autoliikenteen lisääntymisestä. Joukkoliikenne katsotaan toivottavaksi ja realistiseksi kulkumuodoksi. Nykyisellään tiet muodostavat myös estevaikutuksia, jotka vaikeuttavat Eteläpuiston saavutettavuutta esim. jalankulun näkökulmasta.

Viherrakenne ja ympäristönäkökohdat; Eteläpuiston kytkeytyminen muuhun kaupunkiin on myös maisemallinen ja ekologiseen verkostoon liittyvä kysymys. Rantavyöhyke muodostaa ekologisesti tärkeän reuna-alueen, joka kytkee alueen Pynikin luonnonsuojelualueeseen ja - joskin heikommin - Ratinan vuolteen suuntaan. Alueen merkittävä luontoarvo on vanha puusto, joka toimii mm. eliölajien elinympäristönä, ja tarjoaa. Kysymykseen viheryhteyksistä kytkeytyy myös kansallisen kaupunkipuiston suunnitteluprosessi (ks. lähemmin alla ”prosessi” –kohdassa)

Rakentamisen volyymi ja sijoittaminen konkretisoi ympäristön muutoksen ja tuottaa suurimmat taloudelliset seuraukset ja on oletettavasti kaikkien eniten mielipiteitä jakava asiakysymys. Eri osapuolten näkemyksiä jakava peruskysymys on rakentamisen määrän kasvattaminen kaksinkertaiseksi kilpailun mitoitustavoitteesta. Kysymykset rakentamisen määrästä ja sijoittumista ovat hanketta koskevan erimielisyyden ytimessä. Rakentamisen sijoittumisen osalta erityinen huolenaihe on se, kuinka lähelle rantaa rakentaminen ulottuisi. Haastattelussa on toistunut monta kertaa lausahdus ”Ei uutta Ratinaa”, millä viitataan tiiviin rantarakentamisen haasteisiin.

Vain tietty määrä [rakentamista] voidaan sijoittaa alueelle ilman merkittävien kulttuuri-, luonto-, maisema- ja virkistysarvojen menettämistä. Enempi merkitsee jomonien keskeisten arvojen uhraamista, mitä ei edes laadukkaalla suunnittelulla ja rakentamisella voida estää.

Suunnittelun avainkysymyksiä käsiteltiin yhteistyöryhmän toisessa kokouksessa 10.6. Kysymyksiä työstettiin neljässä ryhmässä, joiden tulokset on kootu alla olevaan taulukkoon avaamaan edelleen kartoitusraportin haastatteluissa esiin nousseita keskeisiä suunnittelukysymyksiä

.

Taulukko: Yhteistyöryhmän kokouksessa 10.6. työstettyjä suunnittelukysymyksiä teemoittain.

Teema	Ratkaistavia kysymyksiä
Kulttuuriympäristö, rakennushistoria ja sen keskeiset arvot	<p>Liikenteen lisääntymisen vaikutukset kulttuuriympäristöön? Kuinka suunnitteluprosessi ottaa huomioon kulttuurihistoriallisen monimuotoisuuden? Ollut tehdastuotantoa ja työläisiä, kuinka rakentuu suunnittelun kautta sellaiseksi, että olisi elinkeinotoimintaa edelleen. Myös erilaisia varallisuustasoja, eri kansallisuuksia, monimuotoista asujaimistoa.</p> <p>Rakennukset: kuinka merkittävät historialliset rakennukset sijoitetaan kokonaisuuteen?</p> <p>Ihmisten elämismaailma; Kuinka elämymaailma voidaan ottaa mukaan suunnittelussa? Kaikkiin paikkoihin liittyy muistoja. Kuinka suunnittelu huomioi paikan 'muistin' ja ” paikan hengen ” ('genius loci') ?</p>
Liikunnan, urheilun ja virkistäytymisen tarpeet ja paikat	<p>Miten toteutetaan monipuoliset uudentyyppiset vapaa-ajanalueet / ulkoilutilat, suuret kentät, jossa voi harrastaa montaa lajia?</p> <p>Olisiko mahdollista toteuttaa suuri kenttä jaettuna erilaisille toiminnoille</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skeittipuisto hyvä ison alueen jossain osassa Monipuolinen ulkotapahtumapaikka Löytyisi kahvila/ravintola/kukkartha Oheistilat, missä vaihdetaan vaatteet Osassa aluetta luistinradat/kesäjumppapaikka/tai vaikka talvijumppa Minigolf joka vaatii omat kalustuksensa Maaumala Rantaa myötäilevä ulkoilureitti ja pyöräily, mutta ei ihan kyljessä ” Luostarille ” (terveyden ja hyvinvoinnin paikka Nalkalantorilla
Yhteydet alueelle, liikenne ja liittyminen Tampereen keskustaan	<p>Henkilöautoliikenteellä saavutettavuus jo entuudestaan hyvä.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Miten alueelle saadaan riittävän palvelutason joukkoliikenne? - Joukkoliikennettä kannattaa järjestää silloin kun on joukkoja 2. Mikä on pysäköinnin määrä (pysäköintinormi) ja toteutustapa (kadulla, maan alla jne)? Pysäköinnin tarpeita on muitakin kuin asukkaiden: vierailijat, työssäkäyvät, asiakkaat 3. Miten katutila jaetaan eri liikennealueiden kesken? Paljonko annetaan tilaa pyöräilylle, kävelylle, autoliikenteelle, joukkoliikenteelle? 4. Miten Eteläpuistosta päästään kulkemaan keskustaan, miten minimoidaan Hämeenpuiston estevaikutus (iso tie)? 5. Kevyen liikenteen yhteys Ratinanrantaan, vaikeaa nykyisellään kun pitää nousta sillalle. Ratinansuvantoon pitäisi päästä veneelläkin.
Viherrakenne, ympäristönsuojelun ydinasiat	<p>Tätä ei voi erottaa muista. Neljä isoa kysymystä. Asumisen sijoittelu, määrä, liikenne ja viheryhteydet.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mikä on viherrakenteen puistojen painoarvo? 2. Alue ydinkeskustaa, minkälainen on ydinkeskustan puisto? 3. Nalkala, kehitetäänkö siitänkin puisto vai onko se vaan reitti? 4. Hämeenpuiston jatkuminen Eteläpuistoon ja Pyynikille. 5. Miten puistoista vetovoimatekijä? Jos on kaupunkipuisto, miten tunnustetaan suojeltavat luontoarvot? <p>Tärkeitä paikkoja Hämeenpuisto ja sen jatke, Pyhäjärven ranta (minkälainen), Nalkalan ranta, miten toteutetaan?</p>

C) Tiedolliset tarpeet ja selvitykset

Suunnittelun vaikutukset ja reunaehdot synnyttävät tarpeen täydentää suunnittelun tietopohjaa erilaisilla selvityksillä. Tiedon aukkopaikkojen täydentämisellä on merkityksensä myös kaavoituksen luotettavuuden rakentamisessa erityisesti siksi, että jotkut osalliset pitivät esim. ympäristövaikutusten arviointia puutteellisena Eteläpuiston suunnittelukilpailun arvioinnissa.

Suunnittelulla on **taloudellisia** vaikutuksia. Eri vaihtoehtojen rakentaminen merkitsee kaupungille erilaisia kustannuksia ja hyötyjä. Kaupungin näkökulmasta on edullisempaa rakentaa veronmaksajien rahoilla keskustan alueelle, jossa on jo olemassa valmis infra kuin uuteen lähiöön. Kuntatalous on eräs keskeinen suunnittelun kriteeri. Toisaalta taloudellisten tekijöiden ylikorostumista on myös kritisoitu ja laskentaperusteiden avaamista vaadittu. Taloudellisilla ja tehokkuustavoitteilla ei voida sivuuttaa muita kaavoitukselle asetettuja tavoitteita.

Ympäristövaikutukset. Alueen suunnitteluun liittyy ympäristövaikutuksia, ja joiden arviointi on osa kaavoitusprosessia. Erilaiset ympäristöselvitykset voivat tuottaa uutta tietoa mm. rakentamisen reunaehdoista, jotka tulee huomioida suunnittelun edetessä. Ympäristöselvityksiä tehdään mm. eliölajeista kuten lepakoista, Pyhäjärven sedimenteistä ja mahdollisista pilaantuneista maa-alueista. Kaavaprosessissa selvitetään ja arvioidaan suunnitellun rakentamisen vaikutukset, esim. Ilmanlaatuun. Selvitettäviä asioita ovat myös liikenteen aiheuttama melu sekä virkistysalueiden riittävyys suhteessa asukasmäärään. Riittävyys tarkastelu on tärkeä myös luonnonsuojelun alueen kestävyys kannalta.

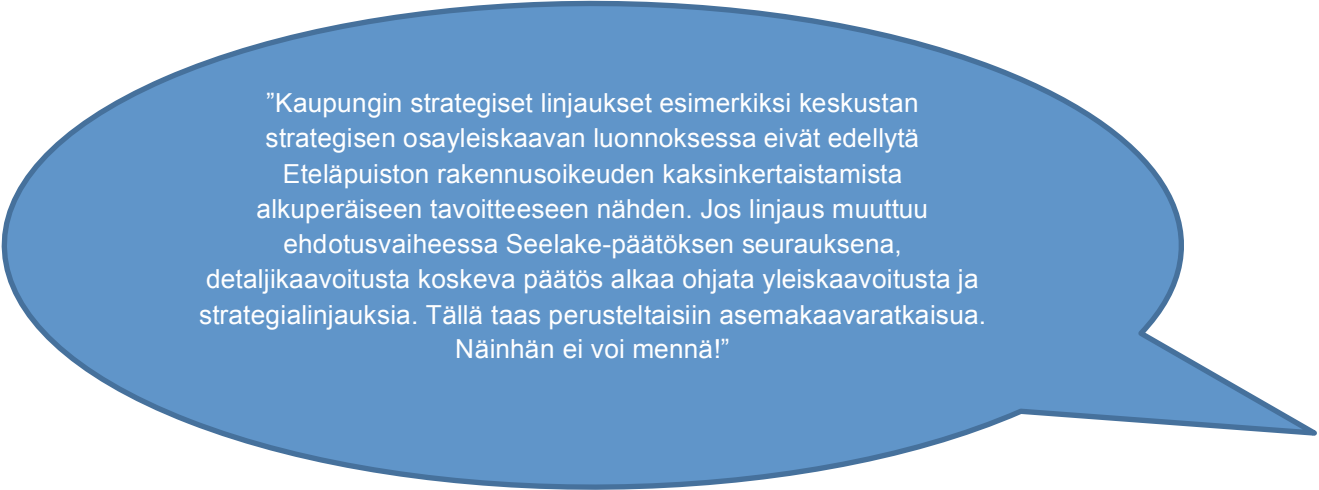
Suunnittelun alueen kulttuuriympäristön arvot ja arvottaminen: Maisemalliset ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin liittyvät vaikutukset ja niiden arviointi nousi myös esiin useammassa haastatteluissa. Valtakunnallisesti merkittävä rakennushistoriallinen alue, eli RKY-rajaus ja sen vaikutus valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden kautta tulevat määrittelemään suunnittelun reunaehdot. Niiden konkreettinen merkitys suunnittelulle ei kuitenkaan vielä ole arvioitavissa suunnitelmien ollessa keskeneräisiä. Aiemmat suunnitelmat, kuten maisemasuunnittelu Hemgårdin laatinut Nalkalanrannan ja Eteläpuiston maisemalliseen tarkastelu vuodelta 2011 tulisi hyödyntää suunnittelun taustamateriaalina. Kyseessä on hankkeen kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia lähtökohtia koskeva selvitys.

2.5 Prosessikysymyksiä

Kaupungin strategisten tavoitteiden ja suunnittelukilpailun sitovuus: Haastatteluissa nousee esiin kysymys kaupungin johdon (kaupunginhallitus) strategisten tavoitteiden ja näitä heijastavan suunnittelukilpailun painoarvosta Eteläpuiston kaavoituksessa. Jotkut haastateltavat esittivät epäilyksiä siitä, voiko kaavoitusprosessissa enää vaikuttaa niihin linjauksiin, joita kaupunginhallitus on tehnyt valitsemalla Seelake –suunnitelman suunnittelun pohjaksi. Vastaavasti kaupungin näkökulmasta on myös huoli osallisten odotuksista. Kaupungin strategisilla tavoitteilla halutaan ohjata myös kaavoitusta, eikä suunnittelua voida tässä mielessä aloittaa ”puhtaalta pöydältä”.

Eläköön Eteläpuisto ry on kyseenalaistanut kaupunginhallituksen suunnittelukokouksen Seelake-päätöksen laillisuuden esittelyn puutteellisuuden ja toimivallan puutteen perusteella. Muutoinkin yhdistyksen taholta on toistuvasti esitetty, ettei maankäyttö- ja rakennuslain (MRL):n ulkopuolisella prosessilla voida sitoa MRL:n mukaisen asemakaavan ratkaisua. Yhdistys on myös korostanut, että asemakaavatyö ei voi käynnistyä ja edetä vain Seelake-vaihtoehdon pohjalta, ja vaatinut, että arvioinnissa on oltava myös muut alkuperäisistä lähtökohdista ja tavoitteista kumpuavat ratkaisut, kuten Maisemasuunnittelu Hemgårgin ja Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy:n laatima puisto-vaihtoehto sekä kilpailuohjelman mukaisten ehdotusten ratkaisut.

Jos suunnittelukilpailun jäljiltä liikkumavaraa ei olisi kaavoituksessa lainkaan, kyseenalaistuisi koko kaavoitusprosessin laillisuus, ja osallistumisprosessi yhteistyöryhmineen olisi tarpeeton. Jos taas liikkumavaraa olisi rajattomasti, sivuutettaisiin kaupunginhallituksen asettamat, keskustahankkeen ja Eteläpuiston kilpailun ilmentämät tavoitteet.

”Kaupungin strategiset linjaukset esimerkiksi keskustan strategisen osayleiskaavan luonnoksessa eivät edellytä Eteläpuiston rakennusoikeuden kaksinkertaistamista alkuperäiseen tavoitteeseen nähden. Jos linjaus muuttuu ehdotusvaiheessa Seelake-päätöksen seurauksena, detaljikaavoitusta koskeva päätös alkaa ohjata yleiskaavoitusta ja strategialinjauksia. Tällä taas perusteltaisiin asemakaavaratkaisua. Näinhän ei voi mennä!”

Tampereella on aloitettu vuonna 2013 **kansallisen kaupunkipuiston** tarveselvityksen valmistelu. Prosessissa on tullut esille myös Eteläpuiston asema kokonaisuudessa. Kansallinen kaupunkipuisto on monien Eteläpuiston osallisten kannalta kiinnostava hanke, erityisesti koska se korostaa alueen merkitystä viher- ja virkistysyhteytenä Pyynikille. Kansallisen kaupunkipuiston tarveselvitys etenee omana prosessinaan syksyn aikana, ja asukkaita kuullaan siitä erikseen. Valmistelun tässä vaiheessa Eteläpuisto on merkitty selvitysalueeksi keskeneräisen kaavaproessin johdosta. Kansallisen kaupunkipuiston kannattajat näkevät, että kansallisen kaupunkipuiston kriteereiden perusteella Eteläpuisto voisi olla keskeinen kaupunkipuiston solmukohta.

3. Yhteenveto ja ehdotukset yhteistyöryhmän toiminnasta

Sidosryhmien väliset suhteet ja keskinäinen luottamus

Osa osallisista on kokenut, että kaupunki on osallistunut julkiseen keskusteluun niukasti: pääosa kaupungille ja luottamushenkilöille suoraan tai median välityksellä lähetetyistä kannanotoista tai kysymyksistä on jäänyt vastausta vaille. Paikallismedia on pitänyt keskustelua yllä mutta samanaikaisesti kaupunki on käynnistänyt osallistavan asemakaavaprosessin, jonka osana on aloittanut toimintansa laajapohjainen yhteistyöryhmä.

Haastatteluissa tuli selvästi esille, että osapuolilla on runsaasti valmiutta asialliseen keskusteluun. Tässä mielessä yhteistyöryhmän työlle vaikuttaa olevan hyvät edellytykset.

Osalliset haluavat olla mukana työryhmässä, joskin ryhmän rooliin ja toimintatapoihin kohdistuu myös monia kysymyksiä.

Lähtötilanteen kartoituksen perusteella yhteistyöryhmän kokoamiselle ja Eteläpuiston suunnitteluperiaatteiden yhteiselle keskustelulle on olemassa riittävästi edellytyksiä. Vuorovaikutus ja osallistumismahdollisuudet kiinnostavat tamperelaisia. Joko-tai –asetelman sijaan tarvitaan keskustelua suunnittelun valinnoista, reunaehdoista ja hyvien ratkaisujen kriteereistä.

Riippumattoman fasilitaattorin rooli koetaan osallisten keskuudessa hyödylliseksi.

Yhteistyöryhmän mielekkään työskentelyn edellytyksenä on, että ryhmä voi aidosti osallistua kaavatyöhön.

Ehdotukset yhteistyöryhmän toiminnasta:

Yhteistyöryhmän organisoitumisvaiheessa on tarpeen sopia ryhmän työskentelylle yhteiset pelisäännöt. Näihin pelisääntöihin liittyy kysymyksiä mm. ryhmän tavoitteista ja mandaatista, päätöksenteon menettelytavasta, ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämisestä työskentelyssä, ryhmän jäsenyyksistä ja työskentelyyn osallistumisesta, jäsenten yhteydenpidosta taustaryhmiin, ryhmän työskentelyn julkisuudesta ja tiedottamisesta sekä ryhmän fasilitoinnin periaatteista.

Yhteistyöryhmän toiminnan suunnittelu ja käsiteltävien asioiden esityslista pohjautuu edellä esitettyihin, lähtötilanteen kartoituksen tuottamiin asiakysymyksiin.

Yhteistyöryhmästä pyritään mielipiteiden kokoamisen (kuulemisen ja informoinnin) sijaan rakentamaan mielekäs ja neuvotteleva foorumi, jossa osapuolet rakentavat yhteistä käsitystä Eteläpuiston suunnitteluperiaatteista. Neuvotteleva, konsensuspohjainen työtapo kunnioittaa kaikkien osallisten merkitystä keskustelussa.

Ryhmän tehtävänä on muotoilla itselleen työskentelyä ohjaava, yhteisesti hyväksytty lausuma ryhmän työskentelyn tavoitteista.

Ryhmän työskentely vaiheistetaan kaavaprosessin vaiheiden mukaan (yleissuunnittelu, luonnosvaihe, ehdotusvaihe) niin, että työskentelyn pääpaino on selvästi prosessin alussa.

Yhteistyöryhmän toiminta tulisi painottaa selkeästi kaavoituksen alkuvaiheeseen, ns. yleissuunnittelun vaiheeseen niin, että yhteistyöryhmässä etsitään suunnitteluperiaatteita Eteläpuiston alueelle.

Suunnitteluperiaatteiden rakentaminen lähtisi eri osapuolille tärkeiden intressien tunnistamisesta; mahdollisena lähtökohtana olisivat Eteläpuiston tärkeät tilat, paikat ja yhteydet.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on käsitellä myös Eteläpuiston suunnitteluun liittyviä tiedollisia tarpeita. Tiedon aukkopaikkojen täyttäminen ja selvitysten kohdentaminen palvelee yhteistä keskustelua ja neuvottelua

Yhteistyöryhmä toimisi edustamiensa tahojen ja mahdollisuuksien mukaan muidenkin tamperelaisten suuntaan laajemman osallistumisen kanavana

Huom. Yhteistyöryhmän työn käynnistyttyä kartoitusraporttiin on lisätty liitteeksi kuvaus yhteistyöryhmä kokoamisesta, sen tavoitteista ja pelisäännöistä ryhmän 10.6. kokouksen pohjalta (ks. Liite 3)

Raporttia varten haastatellut henkilöt ja tahot:

Jouni Wallander/Urbaani Tampere
Gretel Hemgård/Hemgård arkkitehdit
Seppo Aura/Eläköön Eteläpuisto ry
Otto Siippainen/Eläköön Eteläpuisto ry
Elina Karppinen/Tampereen kaupunki asemakaavapäällikkö
Taru Hurme/Tampereen kaupunki suunnittelujohtaja
Ranja Hautamäki/Tampereen kaupunki puisto-osasto
Sakari Leinonen/Tampereen kaupunki, Keskustahanke
Tero Tenhunen/Tampere kaupunki, Keskustahanke
Mikko Nurminen/Tampereen kaupunki, kiinteistötoimi
Risto Laaksonen/Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen
Marjatta Salovaara/Tampereen kaupunki, ympäristönsuojeluyksikkö
Leena Strandén/Pirkanmaan ELY-keskus
Jukka Reunavuori/Tampereen pienoiskolfkerho TPGK ry
Olli Kanerva/Pirkanmaan musiikkiopisto
Risto Laine/Koovee ry
Raimo Mäkinen/Pirkanmaan yrittäjät ry
Janne Takala/Tampereen polkupyöräilijät ry
Ari Nieminen/Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry
Arto Huovila/Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys ry
Aleksi Martikainen/Suomen Rullalautaliitto ry
Tuomo Salovuori/Green Care Finland ry
Aila Rautanen/Tampereen naisvoimistelijat ry
Pekka Vuorinen/Pirkkalan kalastusalue
+ 13 ilmoittautunutta yksityishenkilöä
+ Taloyhtiöiden yhteinen tapaamisessa ma 18.5. klo 18 Galleria Nottbeckissa 30 henkilöä

Liite 1. Kaavoituksen aloitustilaisuus Finlaysonilla 27.4.2015

Eteläpuiston kaavoitus käynnistyi 27.4.2015 yleisötilaisuudella Finlaysonin TR1 salissa. Paikalla oli noin 130 tamperelaista. Tilaisuudessa kerrottiin suunnittelun lähtökohdista ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista. Osallistujien oli mahdollista kertoa näkemyksiään eri teemoista suullisesti ja kirjallisesti.

1. Avoin ja reilu suunnittelu

Tiedonkulkua ja aineiston jakamista luottamushenkilöille ja yhteistyöryhmään osallistuvien edustajien taustaryhmille pidettiin tärkeänä ja siihen vaadittiin pelisääntöjä. Pelkona oli, että yhteistyöryhmään osallistuvien vastuuhenkilöiden asema ylikorostuu ja kaikkia kommentteja ei käsitellä yhtä arvokkaina. Kysymyksiä herätti myös muiden kuin lähialueen tamperelaisten mielipiteiden huomioiminen suunnittelussa ja miten vuorovaikutusprosessista saatavat hyvät kokemukset ja käytännöt saadaan käyttöön jatkossakin ja mitä prosessista opitaan. Eteläpuiston asemakaavoituksen ja kansallisen kaupunkipuiston valmistelun koordinointi nähtiin oleellisena tekijänä avoimessa ja reilussa suunnitteluprosessissa.

2. Kaupunkilaisille lisää asuntoja ja kaupungin kassaan tuloja

Kaupunkilaisten mielipiteet ja kommentit jakaantuivat kahden ääripään välille: Eteläpuisto on erinomainen paikka rakentaa tamperelaisille asuntoja tai koko puisto on säilytettävä rakentamiselta ja pidettävä virkistysalueena. Suurin osa kommentteista asettui kuitenkin näiden kahden ääripään välille ja rakentamisen sekä viher- ja virkistysalueen välillä toivottiin löydettävän kompromissi. Rakentamisen osalta mielipiteet jakaantuivat tiiviin ja väljän sekä korkean ja matalan kaupunkirakentamisen välille. Rakentamisen ylipäänsä toivottiin olevan laadukasta ja kaunista. Puistoalueen laajuus herätti myös mielipiteitä: mikä on sopiva määrä yhteisesti käytössä olevaa rantaa tai viheraluetta vai tarvitaanko sitä ollenkaan? Toivottiin myös, että tutkimustietoa viheralueiden merkityksestä ihmisen hyvinvointiin käytettäisiin ja huomioitaisiin suunnittelussa.

3. Kulttuuriperintö, luonto- ja maisema-arvot kunniaan

Eteläpuiston rakentamisessa toivottiin otettavan huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Vanhojen rakennusten osalta rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot olisi huomioitava säilyttämällä ja sopeuttamalla ne uudisrakentamiseen. Eteläpuiston puistoalueen taas nähtiin muodostavan tärkeän ja arvokkaan kokonaisuuden yhdessä Näsinpuiston ja Hämeenpuiston kanssa, jota ei saisi tuhota. Tärkeäksi nousi rannan viheryhteyden säilyttäminen Pyynikille. Vanhoja puita toivottiin säilytettävän ja puistosta toivottiin avaraa ja kaunista viherrentoutumisvyöhykettä kaupunkilaisille.

4. Sujuvaa katkeamatonta kulkemista jalan ja pyörällä

Nykytilanteessa alueella on helppo liikkua kävellen ja pyörällä. Jouhean kulkureitin alueen läpi toivottiin säilyvän myös jatkossa. Pyöräilijöille ja kävelijöille toivottiin kulkureitit erikseen alueen läpi

sekä kulkuväylien toivottiin sijaitsevan riittävän kaukana taloista. Alueelle toivottiin myös hyvää joukkoliikennettä ja kunnan pyöräparkit rakennettavaksi joka taloon.

5. Virkistävä keidas ja kokoontumispaikka keskellä kaupunkia: tilaa uudelle kaupunkikulttuurille

Eteläpuiston asuinalueen toivottiin olevan avoin kaikille kaupunkilaisille. Alueelle toivottiin monimuotoisuutta kuten liiketiloja, kahviloita, esiintymislavoja, taidetta ja luontoa. Toisaalta puisto nähtiin myös hiljentymisalueena keskellä kaupunkia. Alueelle toivottiin toiminnallista puistoa, jossa olisi harrastus- ja toimintamahdollisuuksia kaiken ikäisille tai pieniä nurmi-tai tekonurmikenttiä talojen välissä. Toisten mielestä kaupunkikulttuurin kehittyminen vaatii vapaata tilaa, jossa järjestää konsertteja ja tapahtumia kun taas osa on massatapahtumien järjestämistä vastaan. Eteläpuistoon toivottiin myös julkista uimarantaa tai maauimalaa. Esteettömyys pitäisi ottaa huomioon suunnittelussa ja julkisten alueiden rakentamisessa.

6. Kauppoja, kahviloita ja hyvät julkiset palvelut

Eteläpuiston nähtiin keskustan jatkeena ja osana toimivaa kaupunkikeskustaa. Alueelle toivottiin kaupunkimaista rakentamista, joka sallisi kivijalkakaupat. Toisaalta huomautettiin, että uudet yritykset eivät tule toimimaan, jos väkeä ei riitä kaikkiin kauppoihin, kahviloihin ja ravintoloihin. Alueen rakentamisessa olisi otettava huomioon matkailijat. Rantaan toivottiin vierasvenesatamaa, venepaikkoja sekä ja ulkoilijoille hyvät wc:t. Eteläpuisto nähtiin myös tulevaisuuden kulttuuripuistona museoineen ilman asuinrakentamista. Alueen asukkaille toivottiin mahdollisuutta kehittää yhteisöjä ja yhteisöllisiä palveluita luomalla kohtaamispaikkojen esim. jokaiseen kortteliin tai taloon.

7. Sujuva joukkoliikenne ja pysäköinti

Lisääntyvän liikenteen hoitaminen alueella sekä parkkipaikkojen riittävyys herätti huolta kaupunkilaissa. Alueelle toivottiin riittävästi kadunvarsipysäköintitilaa sekä ehdotettiin uusiin taloihin rakenteellisena pysäköintia maan alle. Toisaalta todettiin, että kaupungin parhaille paikoille ei pitäisi pystyttää parkkipaikkoja ja että pysäköintitilaa tarvitaan vähemmän, jos alueelle olisi parempi julkinen liikenne. Alueelle ehdotettiin raitiotietä (joka nähtiin myös turhana) tai muutoksia nykyisiin bussireitteihin kulkemaan Eteläpuistoon. Ajonopeuksia pitäisi hillitä Hämeenpuistossa tai rauhoittaa keskustaa autoilulta ylipäänsä.

8. Monipuoliset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet

Harrastus- ja liikkumismahdollisuuksien turvaaminen mahdollisimman laajalle käyttäjäryhmälle nähtiin erittäin tärkeänä. Omaehtoinen ja monipuolinen liikkuminen alueella pitää olla jatkossakin mahdollista ja virkistysreittejä rantoja pitkin pitää kehittää. Olemassa olevia virkistyspaikkoja ei saisi hävittää tai muuttaa huonommaksi.

Liite 2: Taloyhtiöiden tilaisuus 18.5.2015, ryhmätöiden muistiinpanoja

Taloyhtiöille järjestetyssä tilaisuudessa valittiin taloyhtiöiden edustajat Eteläpuiston kaavoituksen yhteistyöryhmään ja koottiin taloyhtiöiden edustajien näkemyksiä Eteläpuiston suunnittelusta. Näkemyksiä koottiin ryhmätöiden avulla, joissa vastattiin kahteen kysymykseen: 1) Mikä edustamallesi taloyhtiölle on tärkeää Eteläpuiston osalta? 2) Millaisia huolenaiheita ja pelkoja teillä on?

Kuva. Taloyhtiöiden osallistajat merkitsivät alueen karttaan oman taloyhtiönsä sijainnin. Muutamat eivät mahtuneet kartalle ja laittoivat merkinsä kartan reunaan.

Ryhmä 1.

Ryhmässä 1 käytiin keskustelua Seelake suunnitelman kartan pohjalta. Toivottiin, että punaisen viivan etelä ja suvannon puoli voisi jäädä rakentamatta, jotta säilyy riittävä kaistale puistoa, jolla mahdollistetaan yhteys Alarannasta ja toisaalta Hämeenpuiston kautta Näsijärvelle ja Pyynikin suuntaan. Käytännössä siis luonnossa olevan hyllyn järven puolelle ei tulisi rakentaa eikä suuria puita kaataa. Samalla välttyttäisiin Ratinan tyyppiseltä, muita kuin asukkaita huomioimattomalta rantarakentamiselta.

Hämeenpuisto ja Tampereen valtatie ovat valtakunnallisesti merkittäviä liikenneväyliä, niiden toimivuutta ei pidä estää tai edes haitata. Tämä on olennaista koko keskustan elävyyden kannalta. Hämeenpuistoa ei pidä nakertaa sen paremmin Kunkun parkkiulostulojen, raitiotien kuin Eteläpuiston suunnittelunkaan yhteydessä.

Nalkalantorin ja Nalkalan kentän / nurmialueen toimintojen säilyttäminen alueella nähtiin tärkeäksi, mutta ne voidaan sijoittaa nykyisen speedway-radan tilaan. Siksikin Eteläpuistoon tulee jäädä riittävä puistomainen vyöhyke.

Kun halutaan luoda puistosta kaupunkilaisia palveleva kokonaisuus, niin sinne saapuvien osalta tarvitaan pysäköintipaikkoja ja toimiva joukkoliikenne. Myös asutus tarvitsee pysäköintitilaa riittävästi. Tiivis rakentaminen sinisellä rajatulla alueella nähtiin mahdolliseksi.

Ryhmä 2.

- tärkeimmät taloyhtiöt 4 edustajaa yhteistyöryhmään, Ståhlberg yksi edustaja
- puistomaisuus säilytettävä nimensä veroisesti
- suunnittelukilpailun voittaja ei voi olla suunnittelun lähtökohtana, rakentaminen ylimitoitettua
- rakentamista ruutukaava-alueella, jossa vanhat rakennukset huomioitaisiin
- kansallinen kaupunkipuisto koko alueelle, ei saa olla ristiriidassa
- suunniteltava kulttuurihistoria ja maisema huomioiden sekä yhteys Pyykinpuistosta sekä Hämeenpuistosta Pyhäjärveen säilytettävä

Ryhmä 3. "Hämeenpuiston eteläpään ryhmä"

Huolet:

- rakentamisen isot volyymit, tiivisrakentaminen (neliöt + talojen koko ja korkeus)
- liikennejärjestelyt, miten toteutetaan
- parkkipaikat
- liian täyteen rakentaminen
- rakentamisen tyyli
- häiriöt rakentamisen aikana

Tärkeää:

- tehdasmiljöön säilyttäminen (Klingendahl, Papinkatu)
- Hämeenpuiston yhtenäisyyden säilyttäminen (Muotopuutarha)
- Nalkalan kentän säilyttäminen (avoin vapaan pääsyn kenttä)
- avaruuden ja väljyyden säilyttäminen
- puistoalueiden säilyttäminen Tampereella, ei tuhoaminen
- Klingendal ainutlaatuinen tehdasmiljöö, oma edustaja pitäisi saada sieltä

Ryhmä 4.

- samoja asioita kuin edellisillä ryhmillä
- Nalkalantorin/Laivapuiston alueelle luvattu "elämänkaaripuisto." Tämä pitäisi ehdottomasti huomioida, koska luotu vahva oletus alueen käyttötarkoituksesta. MLL/Senioritalon ulkoilutarpeet huomioitava.
- virkistysmahdollisuuksista, ml. uimapaikat huomioitava
- rakentamisen määrä sovitettava muihin tarpeisiin
- kannettiin huolta siitä, että ulkoilumahdollisuudet ja virkistysmahdollisuudet säilytetään

Ryhmä 5. "Nalkala"

- tärkeätä, että yhteys Pyynikille, että tulee viherkaista (Laukontori- Eteläpuisto- Pyynikki)
- Hämeenpuiston eteläpää pitää säilyttää ja jatkaa rantaan saakka. Että puistoa parannettaisi.
- Urheilukenttä (Nalkalan kenttä) pitää säilyttää, koska avaa liikuntamahdollisuudet ja jos rakennetaan, niin täytyy olla paikka mihin lapset voi mennä pelaamaan ja leikkimään
- Seelake suunnitelma pitää ehdottomasti hylätä. Se pilaa kaupunkikuvan. Tampereesta pitää tehdä nykyaikainen.
- kääntösilta, ei toimi millään
- taloyhtiöiden vaikutusmahdollisuudet otettava huomioon, täytyy pitää huolta.
- kaupungin keuhkot pitää säilyttää, osa kokonaispuistoa, joka on merkittävä.
- tehtävä uusi modernimpi suunnitelma Seelakesta
- Ehdotus yhteistyöryhmään Huhtamäki ja Fagerlund

Ryhmä 6. "Ratina"

- silta ja sen liikenne (Suuri huoli, että liikenne lisääntyy Tamperen valtatiellä ja sillan kautta ja koska siinä asutaan, niin siitä kärsitään eniten. Mitä liikenne aiheuttaa koko kaupungille? Ruuhkauttaa ja vaatii uusia liikenneratkaisuja. Autojen määrän kasvu, väki joka muuttaa jokaisella ehkä useampi auto, tarvitaan isot parkkitilat.)
- joukkoliikenteen rooli
- kevyen liikenteen rooli ja paikka (Mitä autojen lisääntyminen tarkoittaa kevyelle liikenteelle? Mihin kevyttä liikennettä ohjataan?)
- rakentamisen väljyys, rannan kohtalo, kulkumahdollisuus ("Ratinan slummi", Ratina rakennettu liian tiiviisti. Rakennusliikkeet haluavat hyvän tuoton ja kaupunki haluaa maksimoida hinnan. Kannattaisi kuunnella kaupunkilaisia ja miettiä kannattaako rakentaa niin massiivisesti. Tulisiko kauniimpaa, viihtyisämpää, joka paremmin ottaisi huomioon rannan käytön?)
- Pyynikin kohtalo virkistysalueena
- Virkistyskäytön tulevaisuus (kehittäminen)
- Liikarakentaminen (kerrosneliöt)
- Miten kerröseliöt sovitetaan yllämainittyihin?
- hyvä kaupunkirakentaminen, pitäisi olla monikerroksista. (Tuleeko esim. kaupungin vuokra-asuntoja, että saataisiin monimuotoisuutta?)
- asuntoja hyväosaisille
- julkisten palvelujen rooli jatkossa, esim. koulut ja oppilasmäärät kasvavat yms.
- Eteläpuisto on kaunis, mikä on sen kohtalo ja Hämeenpuiston ylipäättänsä?

Liite 3: Yhteistyöryhmä

Tähän liitteeseen on koottu tieto yhteistyöryhmän perustamisesta, tavoitteista ja pelisäännöistä sellaisina kuin ne hyväksyttiin yhteistyöryhmän kokouksessa 10.6.

Yhteistyöryhmän valinta

Yhteistyöryhmään ilmoittautui toukokuun alkuun mennessä 50 henkilöä. Ilmoittautuneista noin puolet oli taloyhtiöiden edustajia. Taloyhtiöiden edustajat valitsivat keskuudestaan 4 edustajaa (As Oy Pynnikkilä, As Oy Pynnikinpiha, As Oy Villakehrääjä, As Oy Ratinan tähystäjä / Ratinanranta) ja näille 2 varajäsentä ja sopivat yhteydenpidosta.

Akordi haastatteli muut ilmoittautuneet. Näistä 12 oli yhdistyksiä ja järjestöjä, joiden joukosta yhteistyöryhmään valittiin kuusi edustajaa (Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry, Urbaani Tampere ry, Eläköön Eteläpuisto ry, Pirkanmaan Perinnepoliittinen yhdistys ry, yhteiselle paikalle Tampereen pyöräilijät + Rullalautaliitto ja yhteiselle paikalle liikunta- ja harrastusryhmät Koopee + Naisvoimistelijat + Minigolf).

Lopuilla ilmoittautuneista oli joko useampia taustaryhmiä tai valtuutuksia, tai he edustivat tamperelaisia laajemmin ilman selkeää taustaryhmää. Näistä henkilöistä valittiin yhteistyöryhmään kolme jäsentä tuomaan työskentelyyn sellaisia näkökulmia, jotka eivät muiden toimesta tulisi yhteistyöryhmässä esiin (tulevat asukkaat, lapset ja nuoret, palvelut, elinkeinot ja yrittäjät). Tampereen kaupungilta työhön osallistuu 7 henkilöä.

Yhteistyöryhmän tavoite ja pelisäännöt

Yhteistyöryhmä keskusteli ensimmäisessä kokouksessaan 2.6.2015 ryhmän tavoitteesta ja pelisäännöistä. Tavoitteen muotoilu ja muut ryhmän säännöt hyväksyttiin toisessa tapaamisessa 10.2.2015

Pelisäännöt 1: Yhteistyöryhmän tavoite

- Yhteistyöryhmä kanavoi ja jalostaa kaavoitukseen liittyvää osallisten palautetta
- Yhteistyöryhmän tavoitteena on etsiä yhteisymmärrystä mahdollisimman monista Eteläpuiston kaavoituksen kysymyksistä
- Keskeisten kysymysten tunnistaminen lähtee eri osapuolille tärkeistä intresseistä. Lähtökohtana ovat Eteläpuiston tärkeät tilat, paikat ja yhteydet.
- Yhteistyöryhmän työskentelyn tulokset informoivat kaavoitusta erityisesti sen alkuvaiheissa; yleissuunnitelman ja kaavaluonnoksen laatimisessa.

Pelisäännöt 2: Päätöksenteko ryhmässä

- Ryhmä tekee yhteiset päätöksensä yhteisymmärryksessä, perustuen konsensuspohjaiseen työskentelyyn

- Ryhmässä ei tehdä ratkaisusta enemmistöpäätöksiä äänestämällä
- Asiat, joista ei päästä yhteisymmärrykseen kirjataan selvästi näkyviin; Ryhmä voi "olla yhtä mieltä siitä, että ollaan eri mieltä"

Pelisäännöt 3: Luottamuksellisuus ja julkisuus:

- Ryhmän keskusteluille turvataan ilmapiiri, jossa voidaan keskustella avoimesti ja rehellisesti
- Ryhmän jäsenet voivat kertoa ryhmän työskentelystä omasta näkökulmastaan; viestintä rajataan ryhmän tavoitteiden ja etenemisen kommentointiin; ei siteerata muiden sanomisia
- Ryhmän nimissä tapahtuvasta tiedottamisesta sovitaan yhdessä etukäteen; tiedotteiden luonnokset ryhmän jäsenten nähtäväksi.
- Ryhmän yhteinen tiedotus hoidetaan Tampereen kaupungin Eteläpuiston sivujen kautta, tiedotusvälineille, yhteistyöalustan kautta

Pelisäännöt 4: Käyttäytyminen yhteistyöryhmässä:

- Ryhmän jäsenet puhuvat omasta ja edustamansa tahon puolesta - ei "laiteta sanoja toisten suuhun"
- Kuunnellaan toisiamme herkällä korvalla avoimin mielin
- Kunnioitetaan toisiamme, vaikka näkemyksemme olisivat ristiriitaisia
- Ei puhuta päälle - vain yksi osallistuja on äänessä kerrallaan
- Ei mennä henkilökohtaisuuksiin – hyökkäyksiä toisia vastaan ei suvaita
- Kaikki tekevät parhaansa pysyäkseen asiassa; yhteistyöryhmä ei ole esiintymisareena

Pelisäännöt 5: Ryhmän jäsenten roolit ja vastuut:

- Ryhmän jäsenet sitoutuvat osallistumaan työskentelyyn koko sen ajaksi
- Varajäsenten käyttö on mahdollista pakottavissa tapauksissa. Esteistä ja varajäsenten osallistumisesta ilmoitetaan fasilitaattoreille ennen kokousta
- Ryhmän jäsenet pitävät aktiivisesti yhteyttä taustaryhmiinsä; tämä laajentaa tietoa ja ymmärrystä ryhmän työskentelystä
- Osallistuminen ryhmän työskentelyyn on vapaaehtoista ja ryhmästä voi jäädä pois hyvästä syystä; ryhmän jäsenen vaihtumisesta sovitaan oman taustaryhmän sekä yhteistyöryhmän kanssa

Pelisäännöt 6: Miten ryhmä käsittelee suunnitteluun liittyvää tietoa?:

- Yhteistyöryhmän tehtävänä on käsitellä Eteläpuiston suunnitteluun liittyviä tiedollisia tarpeita. Tiedon aukkopaikkojen täyttäminen ja selvitysten kohdentaminen palvelee yhteistä keskustelua.
- Ryhmä voi kutsua ulkopuolisia asiantuntijoita esittelemään työskentelyn kannalta tärkeitä teemoja. Asiantuntijoiden kutumisesta sovitaan ryhmässä yhteisesti.
- Tietoa käsitellään ja jaetaan avoimesti; kaikille ryhmän jäsenille varmistetaan yhtäläinen pääsy suunnitteluun liittyvää tietoa
- Ryhmän jäseniä kannustetaan tuomaan yhteistyöryhmän työskentelyyn sellaista taustatietoa, joka auttaa parempien ratkaisujen syntyä

Pelisäännöt 7: Kokousten organisointi ja aikataulu:

- Ryhmän työskentely vaiheistetaan kaavaprosessin vaiheiden mukaan (yleissuunnittelu, luonnosvaihe, ehdotusvaihe) niin, että työskentelyn pääpaino on prosessin alussa
- Kokousten esityslistat / tavoitteet suunnitellaan edellisessä kokouksessa
- Kokousten keskeisistä käsitellyistä asioista tehdään muistiot (ei sanasta sanaan –muistioita)

Pelisäännöt 8: Fasilitaattorin rooli ja vastuut:

- Fasilitaattorit tekevät parhaansa, jotta keskustelu pysyy asiassa ja palvelee ryhmän tavoitteita
- Fasilitaattorit toimivat puolueettomasti ja varmistavat kaikkien ryhmän jäsenten tasapuolisen osallistumisen
- Fasilitaattorit laativat esityslistat kokouksiin, ja muistiot kokouksista
- Fasilitaattorit valvovat pelisääntöjen noudattamisen valvominen
- Fasilitaattorit toimivat luottamuksellisina keskustelukumppaneina kaikille ryhmän jäsenille

Pelisäännöt 9: Yhteistyöryhmän resurssit:

- Tampereen kaupunki varmistaa yhteistyöryhmän toiminnalle riittävät resurssit
 - Kokoustilat, tarjoilut
 - Materiaalit
 - Fasilitaattoreiden palvelut
 - Mahdolliset asiantuntijoiden kulut

- **Taulukko:** Erilaisia haastatteluissa nousseita kestävyden ulottuvuuksia alueen suunnittelussa

Kestävyyden näkökulma	Reunaehdot ja tavoitteet alueen kehittämiselle	Uuden rakentamisen määrä ja sijoittelu		Yhteydet ja väylät	Virkistys, harrastus, liikunta-mahdollisuudet
		Ruutukaava alue	Ranta-puisto	liikkuminen jalan, pyörällä, joukkoliikenne, autoilu+pysäköinti	
Ekologinen kestävyys	Päästöjen vähentäminen, ilmanlaatu, luonnon ja eliölajien suojelu, Viherrakenne	Tiivistä rakentamista hyvien liikenne-yhteyksien ja palveluiden lähelle	Puiston asema koko keskustan viherrakenteessa	Joukkoliikenteeseen tukeutuva tiiviisti rakennettu alue, kevyen liikenteen priorisointi	Kasvavan asukasmäärän virkistystarpeet, alue viereisen luonnonsuojelualueen puskurina
Sosiaalinen kestävyys	Nykyisten ja tulevien alueen asukkaiden, sekä laajemmin kaupunkilaisten tarpeet ja toiveet	Uusia asuntoja erilaisille ihmisille, Väliaikaiset käytöt, Identiteetti,	Tärkeä virkistys- ja kohtaamis-paikka, kaunis etelän puoleinen ranta	Eri kulkumuodot mahdollisia	Hyvinvointi, terveys, elämänlaatu, yhteisöllisyys
Kulttuurinen kestävyys	Kulttuurihistoria RKY-alueen asettamien reunaehtojen kunnioittaminen	Vanhojen rakennusten säilyttäminen Rakennushistorian vaaliminen	Puistolla kulttuurihistoriallista merkitystä	Paikan muisti	Vanhojen liikuntapaikkojen säilyttäminen
Taloudellinen kestävyys	Kuntatalous, kasvustrategian tavoitteet, maanmyynti? kehittämissopimukset?	Tonttimaan tehokkaaseen käyttöön	Plaza/aukio vetovoimatekijä	Kasvavan asukasmäärän liikkumisen järjestäminen	Vetovoimatekijä